

minä olen kylliksi taistellut. Eu auttanut, illalla kävivät antamassa määräkseen. Me olimme kolmen muun pojan kanssa päättäneet salassa, että meidän pitää karata Suomeen päin kohti tuntematonta kohtaloa.

Karkumatka Kuusamoon

Uhtua oli ympäri piiritetty. Me lähdimme kello 12 yöllä. Oli niin pimeä että ei toista vieressä nähnyt. Oli aivan metsää, ei tietä eikä polkua. Ei tohtinut mennä tietä myöten, kun oli joka paikassa sotilasvartio. Saimme mennä ensin 2 kilometriä ennen kuin päästiin Malviaiseen menevän tien päälle. Ei sekään ollut kuin metsätie. Meillä oli sentään kirves ja repussa eväitä, ja oli niillä kavereilla joku tulitikku, että jos jotain sattuisi vastuksia. Vaan ei sattunut. Päivän valjetessa noin 25 kilometrin päässä Uhtualta tuli yksi mies vastaan. Me kysyimme, mihin hän menee. Hän vastasi menevänsä aseita hakemaan Uhtualta. Emme pelänneet, kun mies oli yksin. Pelkäsimme, että jos ratsut tulevat peräämme Uhtualta kun se mies sinne menee.

Menimme Hämeenkylässä

tietä sillä siellä asui minun setiä. Äiti oli Hämeenkylässä, ja niin menimme sinne Piiksenniemeen, joka oli 3 kilometrin päässä pääkylässä Pistojärveen päin. Tultuamme sinne pantiin sauna lämpiämään ja sanottiin, että jos jotakin näkyy niin ei saa puhua mitään.

Kun ei kuulunut perästäajajia, niin lähettiin metsiä samoamaan Pistojärven länsipuolta. Päästiin yhteen kylään Kuusamon rajalla. Siellä oli tuttu talo niillä toisilla kavereilla. Kun ne olivat meidän luontoisia ihmisiä, niin me nukuttiin ja levättiin seuraava yö. Seuraavana aamuna lähettiin Kuusamon rajaa kohti. Ei tiedetty pääseekö yli rajan. Päästiin, kun ei ollut siinä paikassa rajavartioita. Tulimme Kuusamon kirkolle. Siellä oli jo tuttuja. He veivät meidät esikuntaan, josta antoivat passit Rovaniemelle ja eväitä. Rahoja ei ollut paljon: Kaksi kaveria jäi Kuusamoon, yksi lähti kanssani Rovaniemelle.

Päästiin Rovaniemelle, jossa meidät otettiin ystävällisesti vastaan. Poliisilaitokselta annettiin minulle passi Kolariin, jonne minun piti mennä vaimoni ja lasteni luokse.

Minä lähidin Rovaniemeltä Ounasjokivartta maantietä Lohinivaan. Siitä poikkesin

Taapajärven metsätielle. Se oli syksyllä Pyhäinmiesten aikaan. Edelleen Ruokojärvelle ja viimeinen taival Vaattojärvelle, jossa minun vaimoni ja lapset asuivat.

Oli ilta kun kerkisin kotiin, vaikka ei omaan kotiin, vaan vaimoni kotitaloon. Enhän minä kerinnyt perustaa omaa kotia, kun käskettiin ensimmäiseen maailmansotaan, joka alkoi 1914. Siellä minä sain olla kolmen hallituksen aikana: keisarin, Kerenskin ja Leninin aikana kohta kolme vuotta ilman lomaa.

Kyllä arvaatte miten kävi kun tulin kotiin. Lapset eivät tunteneet. Mitä olivat kuulleet, että on heillä isä, mutta tulivat vieraalle sedälle syliin. Vaab kun tuli nukkumaanmeno, niin eihän siihen sänkyyn voinut mahtua, jossa äiti ja he nukkuivat. Kun minä kuitenkin menin sänkyyn, niin sanoi poika, joka oli nuorempi, että vieras setä lähtee pois sängystä, vaikka isäksi sanottiin. Vaan niin me toisena yönä suhtaannuttiin hyvin. Niin se alkoi taas uuso yhdessäolo vaimoni ja lasteni kanssa.

Se oli kuin uudestaan naimisiin meno. Minä ostin hevosen, lehmä oli vaimollani. Minä ajelin talvisin tukkeja ja ke-

sällä niitä laskettelin. Sillä lailla hankittiin rahaa, kuten nytkin, vaikka siihen aikaan vähän hienommasti.

Pula-ajan koettelemuksia

Niin minä vaurastuin. Vuosi vuodelta minulla oli hevosia, lehmä, lampaita, maanviljelystä. Rakensin aikasen kartanon, asuinrakennukset ja navetan. Tuli sitten se Pekka Svinhufvudin huono aika. Rahaa ei saanut vaikka kuinka olisi töitä tehnyt.

Sitten tuli se talojen myynti. Niin myytiin minulta myös ja se meni. Sitten minulta kuoli vaimo. Tyttö oli mennyt Ruotsiin naimisiin. Poika oli sotaväessä viisi vuotta melkein yhtä mittaa. Ja niin meni minun talouselämäni loppuun. Poika kerkesi olla pari vuotta naimisissa, sitten hän kuoli myös.

Näin on minulla ollut mukikas ja vaihteleva elämäntäival. Nyt se on päättynyt sairauteni takia yhteiskunnan hoivaan. En tiedä, kauanko. Tulevaisuus on tuntematon.

Kolarin Taapajärvellä
30.4.1955

Joseppi Pällinen.
Oma käsi.

Apul.professori Raimo Ranta

Vienan kauppayhteydet Suomeen

”Sielläpä oljill’ yöpyillen, liki muuria mustaa, ääneti, huomaamatt’ oli veikkoja partava parvi, kulkurikauppeja Vienanmaan, tuon rihkamarikkaan, kultaa vietteleväät jotk’ etsii, käy hiet, vaivat kestäen, kiertää maat, kylät, olkain taakkana laukku, myö korurihkamiaan, mitä mieli rattosa rahvas”

J.L. Runeberg kuvaa ”Hirvenhiihtäjissään” Vienan Karjalan laukkukauppiaiden matkoja ja elämää Suomessa. Satakuntalaisessa torpassa lepäilevä rusopartainen Ontrus kiersi kaupittelemassa Arkan gelista tuotuja helyjä ja silkkejä.

Vienalle kauppa on ollut tuiki tärkeä elinkeino kautta vuosisatain ja nimenomaan Suomen suunta. Rautakaudella alue oli merkittävä itä-länsikaupan välityspaikka. Myös yhteydet Volgan seudulta Viennaan ja sitä kautta Pohjanmaalle, Norlantiin ja Keski-Norjaan olivat vilkkaat. Haaparunkoisilla haapioillaan vienalaiset saapuivat meloen län-

teen Oulujärven ja Iijoen vesistöihin.

Pohjoisessa Novgorodin valta oli vuoteen 1137 mennessä ehtinyt Vienanmeren partaalle, jonne alkoi syntyä pian suola-keittimöitä ja vireää elinkeinotoimintaa. Kaupasta länteen on tietoja 1100-luvulta lähtien. Norjan kuninkaan ja karjalaisten kesken solmittiin 1200-luvun puolivälissä kaupparauha. Tärkeää oli se, että 1320-luvulla Novgorodin ja Norjan välillä tehtiin rauha, mikä merkitsi yhteismaata länsirajan ollessa Lygnen-vuonossa ja idässä Vienanmereen laskevassa Uikuojoessa. Vienan ja Suomen yhteyksille oli merkittävää se, että Pähkinäsaaren

Apul.prof. Raimo Ranta.

rauhassa (1323) muodostettiin Ruotsin ja Novgorodin laaja yhteismaa, jonka itäraja näyttää kulkeneen Savosta Vienanmerelle sekä lännessä nykyisen Varkauden seutuvilta Pielaveden kautta Pyhäjokeen. Vienan tärkeä kauppa- ja välityspaikka noteerattiin siis Novgorodissa, Ruotsissa ja Norjassa.

Heti Pähkinäsaaren rauhan jälkeen Ruotsin kruunu pyrki valtaamaan mahdollisimman laajalti ao. yhteismaata, mikä merkitsi Pohjois-Pohjanmaan vilkasta asuttamista ja kaupapaikkoja Pohjanlahden rannikolle, nimenomaan Oulu-, Kemi- ja Tornionjokien suihin. Tällainen tarjosi vienalaisille voimistuvia yhteyksiä länteen. Samaan aikaan Ruotsin kruunu vahvisti pirkkalaisten oikeudet Peräpohjassa ja Lapisissa, millä tuli olemaan merkitys myös Vienan kaupalle.

Ruotsin kuningas sääti Pohjanlahden kauppaa 1300-luvun puolivälissä varaten sen vain Tukholmalle, Turulle ja Ulvilalle. Pohjanlahden kaupapakko alkoi muotoutua, mikä haattasi myös vienalaisien kaupantekoa. Kun Ulvilalle annettiin 1365 varsinaiset kaupunkioikeudet, kiellettiin vienalaisia purjehtimasta Pohjanlahden kautta Tallinnaan. Toisaalta karjalaiset saivat liik-

kua Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Kun Suomen läänitys-herra Bo Joninpoika Grip hävitti Oulunjokivarresta karjalaisten linnakkeen ja asutuksen 1370-luvun puolimaissa, tämä merkitsi vienaaiskaupan vähenemistä. Tuolloin perustettiin Korsholman linna, jonka päällikkö pyrki valvomaan karjalaisten toimia.

Vienan ja Pohjanmaan kauppasuhteisiin kiinnitti uni-onikuningas Eerik Pommerilainen 1420 huomiota. Hänen vaatimuksestaan kaupan tuli tapahtua Pohjanmaan laillisissa satamissa, Mustasaarissa, Oulussa, Kemissä ja Torniossa. Määräyksiä uusittiin 1400-luvulla, mutta niillä ei tahtonut olla tehoa.

Pitkin 1400-lukua oli Novgorodin ja Ruotsin välillä rajakiistoja ja valtafyrimyksiä Pohjanmaan ja Vienan suunnalla. Vienanmeren saareen 1450-luvulla perustetulla Solovetskin luostarilla oli hyvät suhteet Moskovaan, ja se hallitsi laajoja maatioja ja suola-keittimöitä. Sillä oli huomattava vaikutus sikäläisiin talonpoikiin. Novgorod ja sitten Moskova kiinnittivät entistä enemmän huomiota Vienan turkialueisiin, jotka olivat kauppavaihdolle tärkeitä.

Vienalaisten kauppamatkat varsinkin Pohjanmaalle jatkuivat 1500-luvun alkukymmeninä yhä vilkastuen. Kun Tukholma, Turku, Rauma ja Ulvila valittivat hallitsijalle, etä erityisesti eteläpohjalaiset kävivät laitonta kauppaa vienalaisten kanssa, maakauppa kiellettiin 1533 ankan rangaistuksen uhalla. Määräystä oli laajassa maakunnassa mahdoton valvoa. Peräpohjan vilkkaimmaksi vienalaispaikaksi Tornion ohella kehittyi 1500-luvulla Oulun satama, missä idän ja etelän vesitiet yhtyivät ja missä kruunun aittoja vuokrasivat vienalaisten lisäksi Turun, Rauman ja Ulvilan ja Ruotsin Uplannin porarit sekä eteläpohjalaiset.

Jäämeren kauppa ja kulkuyhteydet Vienanmerelle muodostuivat kiistakysymyksiksi 1580-luvun puolivälistä alkaen, kun Arkangeli perustettiin Vienanjoen suuhun hoitamanaan Englannin ja Venäjän kauppaa. Lapin kysymys korostui 1590-luvun alkupuolella. Ruotsi vaati rajaa Syvärille, Ääniselle ja jopa Arkangeliin asti. Vielä Täyssinän rauhan (1595) rajankäynnissä Ruotsi halusi Vienan itselleen, mikä hidasti vuosilla linjausta ja raja jäi virallisesti vahvistamatta.

Kun Kaarle-herttua siirsi 1599 Lapin turkiskauppaa kruunulle, tämä merkitsi vienalaiskaupalle rajoituksia. Ruijan valtauksen epäonnistuttua hän käänsi huomion idän suuntaan. Oulun kaupungin perustaminen 1605 ja vuotta aikaisemmin alkanut Kajaanin linnan rakentaminen rajoittivat Vienan länsikauppaa. Haaveet Vienan ja Aunuksen liittämistä Ruotsin valtakuntaan säilyivät Stolbovan rauhaan 1617 asti. Ruotsi vaati rajankäynnissä Aunuksesta Repolaa ja Porajärveä itselleen mutta tuloksetta. Toisaalta jo 1611 olivat pohjalaiset ja vienalaiset solmineet rajarauhan huolimatta sotatilasta. Tällaisesta tuli arvokas perinne, mikä lisäsi taloudellisia yhteyksiä.

Kun Pohjanlahden rannikolle ja sisämaahan (Kajaani, Kuopio ja Brahea) perustettiin 1600-luvun puolimaissa kaupunkeja, näiden tuli vetää vienalaiskauppaa ja lisätä kruunun tuloja, mutta tulokset olivat huonoja. Karjalaisten maakauppa kiellettiin tai ainakin kahlehdittiin Suomessa, mutta kaikesta huolimatta se jatkui 1600-luvulla. Vienanmeren satamista tuotiin tava-

raa varsinkin Pohjois-Suomeen. Ei tarvinnut mennä etäisiin kaupunkeihin. Vienasta saatiin katovuosina myös viljaa. Rajaa ei valvottu eikä tullia kannettu. Vaikka Ruotsi halusi lopettaa karjalaisten kulkukaupan Suomessa, se suosi näiden saapumista markkinoille. Vienalaisten kauppa ulottui Länsipohjaan ja jopa Gävleen saakka. He olivat tuttu näky myös Etelä-Pohjanmaan kaupungeissa. Vienan Kemi ja Arkangeli olivat karjalaisten ostoskeskuksia. He välittivät Suomeen mm. verkaa, palttinaa ja suola-aa sekä veivät erityisesti turkiksia.

Vienalaisten kauppaa koettiin säännöstellä 1600-luvun puolivälissä. Heille määrättiin tietyt kauppa-ajat ja tulli, mutta tulokset jäivät laihoiksi. Vuosisadan puolivälin sotatila kosketti raskaasti koko Karjalaa. Kardisin rauhanneuvotteluissa 166 Ruotsi tavoitteli viljavaa Aunusta, Vienaa ja Venäjän Lappia, mutta raja pysyi samana. Lisäksi venäläiskauppa määrättiin vapaaksi Suomessa, mikä helpotti vienalaisten perinteistä kaupantekoa. He pystyivät myymään useita tuotteita Pohjanmaalla paljon

M. M. Мечев

Aina yhtehen yhymme

- ☆ Ystävyyttä yli rajan
- ☆ Vierailuja
- ☆ Ohjelmanvaihtoa
- ☆ Esiintymisiä
- ☆ Liikuntatapahtumia
- ☆ Nuorten yhteistyötä
- ☆ Yhteisiä hankkeita
- ☆ Matkailua

**Viisi vuotta
yhteistoimintaa
Suomussalmi-
Kalevalan piiri**

halvemmallalla kuin sikäläiset porvarit Tukholmasta hankkimansa tavarat, esim. persialaista silkkiä. Karoliiniarmeijan pohjalaismiesten vaatteet ja jalkineet ostettiin usein vienalaisilta. Suopea suhtautuminen vienalaiskauppaan 1600-luvun lopulla oli Ruotsin rauhanpolitiikkaa. Venäjän ja Länsi-Euroopan välistä laajaa kauppaa oli vedettävä Suomen kautta. Siksi lisättiin markkinapaikkoja mm. Kuusamoon.

Rajarauhoja tehtiin vilkkaan kaupan takia Vienan ja Pohjanmaan välillä myös 1700-luvun alussa huolimatta sodasta. Tämä johtui myös siitä, että vuosisatojen ajan liikenne oli runsasta ja avioliitot rajan yli olivat yleisiä. Tilanne kuitenkin muuttui. Kun Kajaanin tullimiehet takavarikoivat 1711 vienalaisien tullaaman sarkaerän, he lähtivät kostoretkelle Kainuuseen. Näin syntyi sarkasota, joka hävitti Vienaa ja Pohjanmaata laajasti. Uudenkaupungin rauha ei muuttanut kauppasuhteita itärajalla. Vienan taloudelliset suhteet Suomeen vilkastuivat 1700-luvun alkupuoliskolla Pohjanmaalla ja Sisä-Suomessa. Laukkukaupasta muodostui perinne. Toisaalta vienalaiskauppa taantui 1700-luvun loppukymmeninä Pohjanlahden kauppavapauden alettua. Kun Suomi siirtyi 1809 Venäjän haltuun, maalle määrättiin tulliraja Ruotsin ja Venäjän suuntaan.

Vienalaisille laukkureille alkoi 1800-luvulla kulta-ika Suomessa, mihin Suomen viranomaiset kiinnittivät pian huomiota. Laukkukaupasta muodostuikin Vienan tärkein elinkeino keskuksina Vuokkiniemi, Uhtua, Kontokki ja Kiestinki. Kauppiat kerääntyivät yhteen syksyisin, lähtivät matkalle lokakuussa ja viipyivät keväeseen palaten sitten viljelyksiään hoitamaan. Osa lähti ostoksille Pietariin ja jopa Moskovaan. Katsoessaan 1818 Arkangelin kuvernementin kaupankäynnin Suomessa lain vastaiseksi senaatti kielsi sen.

Laukkukauppa oli varsinkin kaupunkien silmätikkuna, sillä laukkurien toiminta vähensi maalaisten kaupunkimatkoja. Monesti valitettiin, että pikkukaupunkien porvareilla oli asiakkaita vain lähiympäristöstä. Kun kuvernöörit yrittivät rajoittaa laukkukauppaa ja kun tämä ei juuri tehonnut, senaatti ilmoitti 1837, että myös Venäjän laki kielsi maakaupan. Kuvernöörit antoivat ankaria ohjeita reppurien kiinnitosta, mutta rahvas suojeli laukku-

Uhtuan miehiä kaupanteossa Rauman torilla. Kuvassa Simo Rinne, Ville ja Jussi Timonen Luusalmesta sekä Väinö Haurinen Uhtualta.

reita.

Vienalaiset myivät lähinnä väriaineita, neuloja, naskaleita, nappeja ja varsinkin silmäneuloja sekä mittatavaraa. Heillä oli omat ”piirit”, jotka periytyivät isältä pojalle. He kulkivat vuodesta toiseen pääasiassa samaa reittiä ja yöpyivät samoissa paikoissa. Laukkureita liikkui aikaisempaa runsaammin Länsi-Suomessa, mm. Ilmajoen pitäjänkirjuri kertoi 50—60 miehen kiertelevän seudulla ja uhkailevan rahvasta.

Maakaupan vapauttamisen 1859 jälkeen tarpeettomiksi katsottuja reppureita alettiin hätistellä entistä enemmän. Esim. Vaasan lääninhallitus kielsi (1860) 10 ruplan sakon uhalla ostamista vienalaisilta tavaraa ja heitä majoittamasta. Keisari vaati 1862 senaattia määrittelemään vienalaisien kulkukauppaoikeudet. Tämä ehdotti sen huomattavaa supistamista. Kulkukauppa nousi puheenaiheeksi 1860-luvun jälkipuolella sekä senaatissa että valtiopäivillä. Kulkukauppa sallittiin 1868 suomalaisille, mutta ei vienalaisille.

Venäläiskaupasta tuli 1870-luvulla poliittinen kysymys Arkangelin kuvernööri valitti 1871 Venäjän sisäasiainministeriölle, että vienalaiset olivat saavuttaneet kulkukaupalla korkean elintason, mutta köyhtyneet, kun heiltä oli evätty oikeus siihen Suomessa. Venäläisen kaupan ja teollisuuden edistämisseura ja Moskovan pörssikomitea paheksuivat 1876 vienalaiskaupan sortoa.

Kiista kuitenkin raukesi vähin äänin. Toisaalta vienalaiset olivat runsain joukoin hakeneet ja saaneet kauppaoikeuksia etenkin Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Monet suvut muuttivat 1800-luvun lopulla Suomeen kauppiaksi. Vuoden 1879 elinkeinovapauslaki helpotti heidän ratkaisuaan.

Vienalaiset anoivat 1899 Suomen kenraalikuvernööriltä lupaa lailliseen kulkukauppaan Suomessa, koska Suomen rahvas oli kääntynyt heitä vastaan sortokauden alkaessa. Senaatti ei hanketta kannattanut. Kenraalikuvernööri salli 1900 Suomen lakien vastaisen kaupan. Kun I sortokausi päättyi, lupa kumottiin ja rajoitettiin ao. kauppaa. Uuden sortokauden alkaessa kiista taas jatkui.

Vienalaisten kauppa Suomeen supistui paljon kansalaissodan puhjettua. Siihen mennessä heitä oli asettunut runsaasti maakauppiaksi, osa oli suomalaistunut ja saanut kansalaisuuden. Rajan sulkeutumisesta 1920-luvun alussa laukkukauppa ei koskaan toipunut, mihin vaikuttivat myös Suomen liikenneolojen parantuminen sekä taaja maakauppa- ja osuuskauppaverkosto. Karjalaisperäisiä kauppiaita kierteli tosin harvakseltaan maalla toiseen maailmansotaan asti.

Vienalaiset olivat vuosisatojen ajan solmineet kiinteitä suhteita suomalaisiin. Tämä jatkui heidän asettuessaan 1800-luvun lopulla maahan

pysyviksi tukku- tai maakauppiaksi. He solmivat avioliittoja paikallisten talollisten tai kaupunkiporvarien tyttärien kanssa. Tosin tytöt eivät aina kosinnasta välittäneet, varsinkin jos olisi joutunut kauas Vienaan. Ei auttanut vaikka itseään olisi kuinka kehnunut kuten Runebergin runon Ontrus satakuntalaisen torpan tytärtä kosiessaan: ”Mainio, mainio mies on Karjalan uhkea poika; lyö käsi, käy, ota miehekses Topi pulskea kaunis! Vienaan, ah, tule pois, ihanaiseen rikkamamaahan, silkkiä vaattees on sekä ruplia ruokasi siellä. Suomi on köyhää, vain salokorpia, vuoria täynnä?”

□ □

Laukkukauppa oli raskasta työtä. Rahvas saattoi ylenkatsoa ja pilkata, ja virkamiehet vaania ja kiinniottaa. Siksi oli kierrettävä saloja poissa rintamailta. Herkkänä karjalaisena runon Ontrus kadehti ja vertasi suomalaisen torpan rauhaa omaan levottomaan elämäänsä: ”Kolmin verroin onnekas oot, joka arvoa nautit piiris ystävien, mait’ outoja astelematta! Tyynen silmäsi eessä on puoliso altis, on oivat lapset, kukkeavarret kuin vesapuut puuron äyrään; toinen heimos-taan, kotimaastaan kaukana kulkee, kaikkien vieroma on, kuin ois mikä arvotus outo!”

□ □

Juhlaesitelmä, jonka prof. Ranta piti KSS:n heimojuhlassa Tampereella 10.4.1994.

Virtarannat lahjoittivat kuva-aarteeseen SKS:n kansanrunousarkiston kokoelmiin

Helmi ja Pertti lahjoittivat huhtikuussa useiden tuhansien kuvien laajuisen valokuva-aineistonsa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistolle.

Kuvakokoelma on syntynyt 40 vuoden aikana lukuisilla tutkimusmatkoilla, joita avio- pari on tehnyt eri puolilla Suomea ja rajantakaista Karjalaa sekä Tverin alueella, Inkerissä, Virossa, Vermlannissa ja amerikkansuomalaisen keskuudessa.

Mukana on myös kuvia suomen kielen ja kulttuurin opetuspaikoista eri puolilta Eurooppaa ja Pohjois-Amerikkaa sekä kuvia, jotka on otettu m. fennougristikongressien yhteydessä.

Kokoelman keskeisiä aiheita ovat henkilökuvat, omassa ympäristössään kuvatut kansanhahmot, sekä kansankulttuurin eri ilmenemismuodot — kalastus, sisä- ja ulkotyöt, kalmistot ja tsasounat, kylänäkymät jne.

"Sysäys kuvalliseen taltiointiin lähti liikkeelle siitä, että näimme matkoillamme paljon katoavaa kansankulttuuria. Mielestämme sitä oli tallennettava valokuvaamalla", Virtaranta sanoo. "Sama koski myös haastattelemiamme henkilöitä; valokuva antaa heitä ja heidän ympäristöstään myös sellaista tietoa, jota ei sisälly muistiinpanoihin ja äänitteisiin".

"Kesällä 1954 liikuimme aika paljon etenkin Ruotsin ja Norjan metsäsuomalaisen asuinsijoilla ja toisaalta Suomussalmen vienäläiskylissä Kuivajärven ja Hietajärven. Helmin kuvasaalis oli runsas. Palattuamme kotiin Lundin hän päätti, että oppia oli saatava lisää. Lundin yliopistoon kiinteästi liittyvässä Folkuniversitetissa alkoi tuona syksynä tunnetun lundilaisen valokuvaajan Gunnar Frimanin johtama valokuvakurssi. Siihen Helmi pääsi oppia saamaan ja jatkoi kurssin loputtua vielä Frimanin yksityisoppilana hänen laboratoriossaan.

Toisena opettajanaan Helmi haluaa mainita Niilo Valosen, jonka kanssa teimme 1950-luvulla muutamia yhteisiä matkoja, mm. Näsijärven rantojen kierroksen kesäkuussa 1956. Meitä oli neljä retkeiläistä: Pentti Hammarberg piirsi ja mittasi, Niilo Valonen

Pertti Virtaranta selostaa kuvalahjoituksen taustaa, vieressä kansanrunousarkiston johtaja Pekka Laaksonen.

ja minä haastattelimme ja Helmi valokuvasi".

Akateemikko itse opetteli valokuvaamaan vasta 1960-luvun alussa, voidaan sanoa: olosuhteiden pakosta, kun Helmi-rouva ei osallistunut 1. kansainväliseen fennougristikongressiin Budapestissa 1960 eikä myöskään ollut Tverin Karjalan matkalle 1963. Hän piti Pertille nopean teho- kurssin valokuvaamisen nikseistä ja siitä sitten urkeni uusi ura.

"Kuviamme on ollut näytteillä eri puolilla Suomea ja kymmenkunnassa muussa maassa, kertoo akateemikko Virtaranta. "Kuvasuurennoksia olemme näyttelyiden jälkeen antaneet eri tahoille, esim. Derin museoon Debreceniin 1990 kaikkia fennougristikongresseja kuvittavan näyttelyn, yhteensä 117 valokuvasuurennosta.

Viratarantojen kuvia on jonkin verran Museovirastossa ja Suomen kielen nauhoitearkistossa, mutta pääosa siirtyi nyt Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran haltuun. Miksi näin?

"Suurehkon kuvakokoelman pitäminen kotona on käynyt hieman rasittavaksi. Kuvia pyydetään sinne ja tänne. Mielellämme olemme pyynnöt täyttäneet, mutta...

Ajattelimme vaimoni kanssa, että kuvista kiinnostuneita voidaan luontevimmin palvella valtakunnallisessa arkistossa. Sellainen on vast'ikään uudet, asianmukaiset tilat saanut

SKS:n kuva-arkisto. Täällä kuvat ja negatiivit säilytetään niinkuin pitää, ja niistä laaditaan luettelot ja hakemistot".

SKS:n kansanrunousarkistot kuvakokoelma oli aiemmin seuran päätalossa, mutta on nyt saanut uudet tilat osoitteessa Mariankatu 19. Samassa paikassa on myös kirjallisuusarkiston kokoelmat. —
SV

Suojärveläiset koolle Lahteen

□ Kaikkien yhteiseksi iloksi ja perinteiden eteenpäin viemiseksi pidetään jo 45. Pitäjäjuhlat, tällä kertaa Lahdessa.

Lahden Suojärveläiset ry. on puuhastellut kaiken jo lähes valmiiksi, teidän tarvitsee vain ottaa lapset, lastenlapset, ystävät ja tuttavat, kaikki, mukaan ja tulla vieraaksemme 30.-31.7.1994.

Pääjuhlapaikkana Salpau-selän yläaste Hämeenlinnantie 3. Juhlapuhujaksi olemme onistuneet saamaan Karjalan Liiton puheenjohtaja R a u - n o M e r i ö n. Kotiseutuilla vietämme Hennalan upseerikerholla. Siellä ja pääjuhlassa luvassa tosi kivaa ohjelmaa!

□ Majoitukset mukavasti ja edullisesti Hotelli Lahteen Hämeenk. 4. Hinnat: 100,-/hlö/vrk kahden hengen huoneessa, 200,-/hlö/vrk yhden hengen huoneessa.

□ Varaukset ja tiedustelut Tarja Mikkonen 918-7563479 (tai Niina Kulju 918-821614). Varaus kannattaa tehdä ajoissa, viimeistään 15.7.-94. Hinnat sisältävät kevyen aamiaisen.

TERVETULOA!

**KESÄ TULEE
VIIPURIIN**

**LÄHDE YKSIN TAI YHDESSÄ
AUTOLLA, JUNALLA TAI LAIVALLA
PIKAVISIITILLE TAI YÖPYMÄÄN**

**SIELLÄ KAIKILLA
ON NIIN MUKAVAA!**

**KYSY LISÄÄ
TOIMISTOSTAMME**

**PYYDÄ UUSI
ESITE!**

**Matkatoimisto Saimaa Lines Oy
Valtatu 42, 53100 Lappeenranta, puh. (953) 415 3300**